Poštnina plačana v gotovini
Spedizione in abbonamento postale

Prezzo - Cena Lir 0.50

Slovenski dom

Štev. 18 | V Ljubljani, v soboto, 23. januarja 1943-XXI | Leto VIII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana
Redazione Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano

Nadaljnje važne postojanke v Tuniziji zavzete

Bombni napad na pristaniške naprave v Alžiru in na sovražnikov konvoj 2500 ujetnikov — 13 nasprotnikovih letal sestreljenih

Italijansko uradno vojno poročilo št. 972 pravi:

Včeraj so jugovzhodno in jugozahodno od Tripolisa na črti Garian—Tarhuna—obala potekali hudi boji med našimi motoriziranimi oklepnimi edinicami in med nasprotnikovimi skupinami.

Italijanski lovci so prestregli številen oddelek nasprotnikovih lovcev ter dva zbili. Bombardirali in s strojnicami obstreljevali so tudi nasprotnikove vrste na pohodu.

V Tuniziji je nadaljnji potek nastopov iz poprejšnjih dni privedel do zavzetja drugih važnih postojank. Celotno število ujetnikov je naraslo na čez 2500.

Blizu Gabesa je oddelek strojničarjev na motorjih zbil dvomotorno letalo. Kaže, da so trije možje iz posadke ujeti.

Pristaniške naprave v Alžiru in konvoj, ki je plul vzdolž alžirske obale, so prestali napad naših bombnikov. Zadet je bil en parnik iz konvoja. Nemški lovci so v večkratnih spopadih z nasprotnikovim letalstvom sestrelili 4 stroje.

Letalski napadi na Licato, Porto Empedocle, Gelo in Castel Vetrano niso povzročili škode. Štiri letala so bila sestreljena, in sicer v vsakem kraju po eno. (Dve sta treščili v morje, eno je v plamenih padlo blizu Giaccosije, četrto pa med Gelo in Piazzo Armerino.)

20. januarja so nasprotnikova letala tudi obstreljevala s strojnicami postajo Ispica (Ragusa) in tovorni vlak, ki je čakal ondi. Med prebivalci je bil en človek mrtev, štirje pa ranjeni. Naši lovci, ki so se dvignili ob alarmu, so prestrezali oddelke bombnikov, katere so spremljali lovci, ter so zbili en bombnik in en lovec.

Protiletalski topovi naših malih pomorskih edinic so v plamenih sestrelili še eno nasprotnikovo letalo blizu Pantelerije.

Z nastopov tega dne se 5 naših letal ni vrnilo.

Sovjetski napadi na južnem bojišču niso rodili uspehov

Nemške sile so se odtrgale od nasprotnika na vzhodnem Kavkazu
Novi veliki uspehi v Tuniziji

Hitlerjev glavni stan, 23. januarja. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo naslednje uradno vojno poročilo:

Na južnem odseku vzhodnega bojišča so nemške čete odbile nasprotnika, ki je utrpel hude izgube in ki je na vsem bojišču skušal prodreti, ter ga vrgle v mnogih krajih v protinapadih nazaj. Neka oklepna divizija je pri tem z odločnim prodorom razbila močen nasprotni pehotni oddelek.

Na vzhodnem Kavkazu so se nemške čete v premakljivem bojevanju po načrtu odtrgale od nasprotnika.

Po nasprotniku tesno obkoljena in močnemu pritisku trdovratno se upirajoča nemška bojna skupina v Stalingradu je morala tudi včeraj prestati hude boje proti sovjetskim četam, ki so napadale z mnogo močnejšimi silami. Kljub junaški obrambi niso branilci Stalingrada mogli preprečiti nekega vdora z zapada, kar jih je prisililo k umaknitvi nemških postojank za nekaj kilometrov.

V borbi iz bližine je bilo uničenih večje število sovjetskih oklepnikov.

V velikem loku Dona in ob srednjem toku Dona se nadaljujejo ostri boji z menjajočim se uspehom.

Krajevni sovjetski vdori na srednjem odseku bojišča in jugovzhodno od Ilmenskega jezera so se izjalovili.

Pri Velikih Lukih je bilo uničenih 18 sovjetskih oklepnikov.

Južno od Ladoškega jezerra so se razbili močni sovjetski napadi ob odločnem odporu naših čet. Nasprotnik je izgubil tukaj 14 oklepnikov.

V severni Afriki sta bila po uničenju za vojno važnih naprav izpraznjeni Misurata in Homs. Angleške sile, ki so prodrle za našimi oddelki, so utrpele hude izgube.

V Tuniziji so se uspešno nadaljevali nemški napadi, pri čemer je bilo zajetih mnogo nasprotnih oporišč in popolnoma uničene nekatere skupine sil. Nemški lovci so napadli z uspehom železniške cilje in so sestrelili tri angleška lovska letala.

Zasledovanje velike nasprotne ladijske spremljave, ki je bila napadena že pred dnevi, je prineslo nove uspehe. Nemško-italijansko letalstvo je uničilo 5 tovornih ladij s skupno 36 tisoč tonami in poškodovalo poleg tega 12 prevoznih parnikov tako hudo, da je treba večino izmed njih ceniti za izgubljene.

Šibke sile angleškega letalstva so v včerajšnjih večernih urah brez načrta napadle zahodno nemško ozemlje. Prebivalstvo je imelo izgube. V stanovanjskih okrajih je bila povzročena škoda na poslopjih. Lovška in protiletalska obramba je sestrelila 9 angleških letal.

Število žrtev zaradi protiletalskih izstrelkov je dosti večje kakor pa število žrtev zaradi bomb, ki so jih vrgla nemška letala pri zadnjem napadu na London, so ugotovile angleške oblasti.

Slavni nastopi napadalnih oddelkov italijanske vojne mornarice

Berlin, 23. januarja. s. Nemški vojni dopisnik Karel Hubmayer popisuje v listu »Berliner Zeitung am Mittag« nedavni nastop italijanskih mornariških napadalnih oddelkov zoper nasprotnikove ladje v alžirski luki. Pri tem omenja tudi podrobnosti iz poprejšnjih nastopov tega posebnega italijanskega orožja: nastop dne 26. marca 1941 v zalivu Suda na Kreti, 27. julija 1941 v luki La Valletta na Malti, dne 20. septembra 1941 v gibraltarski luki in 18. decembra 1941 v Aleksandriji. Ta nastop, pri katerem sta bili poškodovani dve bojni ladji, in sicer »Queen Elisabeth« ter »Waliant«, velja toliko kakor zmaga v pomorski bitki, zakaj položaj na Sredozemskem morju se je na mah do dna spremenil. Ta sprememba je rodila odmev tudi v poteku vojaških dogodkov naslednje mesece na Sredozemskem morju in celo na drugih bojiščih. Temu orožju italijanske mornarice bi morali reči »napadalni oddelki«, zakaj niso ladje tiste, ki odločajo o uspehu, temveč vojaki, ki jih vodijo, končuje omenjeni časnikar.

Zmagoviti napadi italijanskega letalstva na Sredozemskem morju

Bojišče na Sredozemlju, 23. januarja. s. Poseben dopisnik agencije Stefani poroča: Te dni se letalstvo močno udeležuje Pogosto se italijanska letala spopadejo s sovražnikovimi. Sovražnik skuša preprečiti naše nastope ogledniških letal na najrazličnejših krajih Sredozemlja. Bliskovito nastopajo italijanska lovska letala in bombniki nad cilji, ki so jih zagledala in o njih poročala ogledniška letala. Predvčerajšnjim sta dva pomembna dogodka dala italijanskim lovcem priliko, doseči uspehe nad mešanimi skupinami nasprotnikovih bombnikov in lovskih letal. Skupina lovcev je prestregla štiri sovražnikove dvomotorne bombnike, ki so jih spremljali »Curtissi P 38«. Po kratkem boju je bil en sovražnikov bombnik sestreljen, drugi pa večkrat zadet. Kratek, a dramatičen spopad so ovirali oblaki v vseh višinah. Na istem področju se je odigral predvčerajšnjim popoldne še drug boj med italijanskimi letali in skupino štirih sovražnikovih bombnikov in štirih lovskih letal vrste »Curtiss P 38«. Majhen oddelek naših lovcev je prestregel sovražnikova letala, jih prisilil k boju in sestrelil en lovec, s strojnicami pa se mu je posrečilo učinkovito streljati na ostala letala in jih prisiliti k begu.

Dodatni sporazumi med Japonsko ter Italijo in Nemčijo

Tokio, 23. januarja. s. Po razglasitvi, da je bil 20. januarja podpisan gospodarski sporazum med državami trojne zveze, so bili sklenjeni še trije sporazumi, ki se nanašajo na trgovino, tehnično sodelovanje ter na plačevanje med Japonsko in Nemčijo. Podpisala sta jih v Tokiu japonski zunanji minister Tani za Japonsko in nemški veleposlanik v Tokiju Ott za Nemčijo. Zdaj potekajo razgovori za sklenitev novih sporazumov glede podrobnosti pogodbe, ki je bila že podpisana med Japonsko in Italijo.

Rusi ženejo vse svoje sile v boj, želenih uspehov pa ni

A zmagal bo tisti, ki je znal štediti z vojaštvom in orožjem

Berlin, 23. januarja. s. V velikem kolenu med Donom in Volgo so boljševiki že pred tedni sprožili zelo obsežno ofenzivo, piše vojni dopisnik v članku, ki so ga objavili včerajšnji opoldanski listi. Pisec poudarja, da ne gre za navadne krajevne nastope z omejenimi silami kakega polka in kakim ducatom oklepnikov. Gre za pravo in resnično ofenzivo, ki jo je sovjetska vojska pripravila in sprožila v takem obsegu, kakor se do zdaj še nikdar ni upala. Rusi so navalili na nemške postojanke na več sto kilometrov dolgi bojni črti ter vrgli v bojni metež po trdih stepah in raztegnjenih planotah ob Volgi šest ali sedem armad, ki so jih podpirale stotine oklepnikov. Proti tej množici se bojuje ena sama nemška armada, ki je v lanski poletni ofenzivi napredovala stotine in stotine kilometrov od Donca do Volge ter zasledovala v hudih bojih stisnjenega nasprotnika. Ta armada, zaključuje nemški novinar, se zdaj upira silnim in nenehnim napadom, ki jih je nasprotnik neusmiljeno sprožil v vse smeri, potem ko se je odločil, da v tej igri, ki je zanj odločilna, zastavi vse za vse.

Berlin, 23. januarja. s. O hudih napadih, ki so jih Sovjeti sprožili vzdolž vsega južnega odseka južnega bojišča proti nemškim bojnim črtam, ne da bi štedili niti moštvo niti orožje, so tudi včeraj živahno razpravljali v berlinskih vojaških krogih. Poudarjajo, da se ti napadi razbijajo ob obrambi nemških čet, ali pa se izjalovijo zaradi natančnih vnaprej določenih obrambnih načrtov. Posebno še poudarjajo, da nemško vrhovno poveljstvo do danes ni vrglo v hude boje, ki se razvijajo na vzhodnem bojišču, nobene od velikih rezerv moštva in orožja. To je toliko bolj pomembno, če pomislimo, da Rusi ravno zdaj uporabljajo vse svoje sile in da oskrbujejo čete z najmodernejšim orožjem. Ugotavljajo tudi, da sovjetski napadi vse doslej niso rodili odločilnih uspehov glede ozemeljskih uspehov, hkrati pa niti niso oslabili sile nemške vojske. Potem ko sovjetski napadi do danes niso dali želenih uspehov, se zdaj v berlinskih krogih izprašujejo, kaj bo s sovjetsko vojsko, ko bo nemško poveljstvo sodilo, da je dospel primeren trenutek, ko je treba opustiti tako vojskovanje, v katerem štedijo z moštvom in orožjem, kakor to ravno zdaj delajo, da bi kasneje prešlo k odločilnemu protinapadu, ki bo nasprotnika zadel v živo. Odgovor na to vprašanje bo gotovo prišel ob pravem času. Toda že danes lahko ugotavljamo, da se bo v tako neznanskem boju zmaga nasmehnila samo tistemu, ki je znal štediti s svojimi silami; saj je jasno, da ne gre toliko za pridobljeni ozemeljski prostor kakor za izgube moštva in orožja.

Angleški in ameriški strah pred podmorniško nevarnostjo

»Hitler še lahko zmaga... Če os dobi podmorniško vojno, je na celini nihče ne bo premagal«

Rim, 23. januarja. s. V zvezi z vojskovanjem proti osnim podmornicam piše »News Cronicle« med drugim, da »Hitler še lahko zmaga«, ter kliče v spomin številne opomine, ki so jih zadnje dni izrekle vplivne angleške in ameriške osebnosti. »Če Os dobi pomorsko vojno,« nadaljuje omenjeni angleški časopis, »je na evropski celini nikakor ne bo mogoče premagati, zakaj, če hočemo zmagati na celini, moramo zavarovati naše pomorske proge in prometne zveze, in če Osi na celini ni mogoče premagati, je premagati sploh ni mogoče. Tudi če dopustimo možnost, da bi se z velikimi napori zaveznikom le posrečilo,delati ladje hitreje, kakor pa jih osne podmornice potapljajo, je še vedno odločilne važnosti dejstvo, da Nemčija dela podmornice hitreje in v večjem številu, kakor pa jih zavezniki morejo potapljati.«

»News Cronicle« nato naslavlja oster očitek na vlado, da se pri obveščanju javnosti, kako je s tem težkim vprašanjem, omejuje le na preveč splošne izraze, a ljudstvo zahteva jasnega poročila o ukrepih, ki so jih zadali proti podmorniški nevarnosti. »Mi nič določenega ne vemo o oborožitvi na oceanih,« se jezi list, »in zahtevamo zgovornih številk. So res vpregli v to stvar naše najboljše in na tem področju najsposobnejše ljudi? Ali je poveljstvo glede vojskovanja proti podmornicam res zbralo in proučilo najnovejše domislice? Kaj dela Stafford Cripps?«

»Daily Mail« se tudi bavi s tem neprijetnim vprašanjem. Ostro napada admiraliteto ter zahteva takojšnjih in odločnih ukrepov.

Tudi v Washingtonu vojaške oblasti razmišljajo o vprašanju podmornic. Zelo se zavzemajo za to, da se postavi skupno angleško-ameriško poveljstvo za neposreden protinapad na osne podmornice. Smatrajo da bi Angleži z zadovoljstvom sprejeli misel o postavitvi takšnega poveljstva, zlasti če bi bilo zaupano admiralu Percyju Nobleju, ki velja na tem polju za strokovnjaka. »Vsaka izgubljena ladja,« je dejal svojčas ob nekem razgovoru s časnikarji admiral Noble, »podaljšuje vojno. Da pa vojno skrajšamo, imamo na razpolago samo eno sredstvo, namreč uničiti podmornice in sicer naglo.« Po mnenju admirala Noblea je za učinkovit boj proti podmornicam na razpolago eno samo sredstvo, ki je v tem, da se zveča število ladij, ki spremljajo ladijske sprevode ter da se vzpostavi učinkovito sodelovanje med ladjami, ki plovejo po morskem površju, ter ogledniškimi in patrolnimi letali.

Zasužnjevalni načrti angleškega vojaškega strokovnjaka glede svobodnih evropskih narodov

Bern, 23. jan. s. V zbirki nasprotnikovih bedastoč ne manjka prispevka, ki ga je dal komandant King Hall, o katerem sodijo, da je eden najboljših angleških strokovnjakov in sotrudnik lista »Picture Post«. Temu tedniku je posvetil zadnji plod svojega uma.

King Hall namreč pravi, da morajo zavezniki, če hočejo dobiti vojno, Italijo zlepa ali zgrda pripraviti do tega, da se bo vojskovala zanje proti Nemčiji. Zaradi tega je King Hall pripravil cel programatičen načrt, ki šteje osem točk, od katerih velja našteti naslednje:

1. Zavezniki bodo spoštovali ozemeljsko nedotakljivost ter neodvisnost Italije, vendar bodo meje države iste, kakor so bile leta 1914.

2. Vse italijanske luke ter vsi ozemeljski in vojaški viri bodo dani na razpolago zaveznikom za nastope proti Nemčiji.

3. Italijanska vojska se bo borila pod poveljstvom svojih zapovednikov, toda te bo nadzoroval angleški vrhovni poveljnik.

4. Kar se tiče bodoče ustave za italijanski narod, bo urejena po načelih atlantskega sporazuma.

Kakor je videti, gre za pravi pravcati zasužnjevalni načrt. Še več kakor to, gre za načrt, ki Italiji plačuje tudi žrtve, katere je dala za zaveznike v vojni 1915—1918. Vrh tega je vedno bolj jasno, da zavezniki ne mislijo spoštovati neodvisnosti drugih narodov in še manj njihovo pravico, da bi se vladali po lastnem načinu in z lastnimi ljudmi.

Preureditev v nemški industriji za izdelovanje namiznega pribora

Berlin, 23. jan. s. Nemški komisar za tehnične izdelke je pred kratkim izdal odlok, da se zmanjšuje število podjetij, katerim je dovoljeno izdelovati namizni pribor iz aluminija. Zmanjšuje se od 40 na 14. Pooblaščena podjetja bodo smela izdelovati samo pribor enotne vrste, enotne oblike in zmanjšane teže.

Volitve predsednika republike na Finskem

Helsinki, 23. jan. s. Finska vlada je sklenila, da bodo volitve novega predsednika republike dne 15. februarja.

Pomanjkljivosti v sovjetski mladinski organizaciji

Stockholm, 23. jan. s. Sovjetski list »Pravda« prinaša uvodnik o nalogah komunistične mladinske zveze »Komsomola« na deželi. List pojasnjuje različne naloge, zaupane mladini na tem področju, potem pa poudarja, da premnogo komsomolskih organizacij ne deluje uspešno. So še silno hude pomanjkljivosti v delu komsomolskih zvez na deželi, kjer nešteta središča ne odgovarjajo svojemu namenu. Tako n. pr. je v okrožju Rakatinsk, v republiki Tadžikistan od 52 komsomolskih organizacij več kakor pol samo na papirju.

Železniško omrežje na Filipinskih otokih, ki je dolgo 1500 km, je razen na eni točki že vse popravljeno in odprto za promet, četudi so Amerikanci samo na otoku Luzonu uničili proge na 450 točkah, na otoku Mindanao pa na 150 krajih.

Na Hrvaškem bodo še nekaj časa zamenjavali bivše jugoslovanske kovance po 2, 1, 0.50 in 0.25 din, ki od 31. decembra 1942 niso več zakonito plačilno sredstvo.

Vesti 23. januarja

Ameriško vojno ministrstvo sporoča, da je 13 ameriških generalov, ki so jih Japonci zajeli na Filipinih, v nekem koncentracijskem taborišču na japonskem otoku Formozi. Med njimi je tudi general Weinwright, namestnik vrhovnega poveljnika Mc Arthurja.

Trije visoki ameriški uradniki so izgubili življenje pri letalski nesreči na poti iz Združenih držav v Alžir. To so bili ravnatelj ameriškega podpornega urada v severni Afriki, načelnik skrivne policije v New Yorku ter novi ameriški konzul v Alžiru.

Angleški vojaški poveljnik na Malti lord Gord je zdaj na neki londonski kliniki, ker je med napadom italijanskih letal na Malto bil ranjen.

Protiangleške demonstracije s hudimi izgredi so na vseh področjih Severne Afrike. Bilo je mnogo incidentov. Zasedbene oblasti so veliko ljudi aretirale Domače prebivalstvo ne trpi generala Girauda, katerega ni pozabilo, ko je v letu 1930 med maroškim aporom v krvi zadušil uporniško gibanje.

Zaradi silovite suše v Južni Ameriki se v Braziliji in Urugvayju zelo boje, kaj bo z žetvijo.

Lepo, sončno, plemenito branje je knjiga
„Dekle z Močevja“
švedske pisateljice S. Lagerlöf
!
V kratkem bo izšlo eno najlepših del H. Bordeaux-a „Srce in kri“
Knjige se dobe po vseh knjigarnah in trafikah

Antonu Kraljiču v slovo

Št. Jurij pri Grosupljem, 23. jan.

Dne 19 nov. lani je padel kot junak odločnosti pod kruto partizansko roko mežnar in organist **Anton Kraljič.** Že pregovor pravi: »Nravnost naredi človeka«! Bil je na zelo veliki višini nravnosti in čednosti. Vedno prijazen, dobrega srca in dobre volje je živel med nami tiho in mirno. Značilen je bil njegov šaljiv pogled in poreden nasmeh na ustnah. Bil je korenina, dobričina, da malo takih! Nič slabega ni bilo v njem! Vsi so ga imeli radi, pa tudi on je rad zahajal v dobro in pošteno druščino. Že v svojih fantovskih letih je bil vedno pri tistih, ki ljubijo po besedah Burtona raje eno samo kapljo znoja pri poštenem delu kakor pa posode krvi pri fantovskih pokoljih in pretepih. Hišo svoje mlade žene je prav sam vso od vrha do tal popravil, očistil in prebelil, držeč se lepega pravila: V lepi hiši se tudi zadovoljno živi! Saj je res prijazen domek srce družine! Kot kmetski talent se je zelo razumel pri popravilih raznih električnih del, pa je vtaknil svoje prste tudi v kolesja marsikatere ure, ki se je puntala po poti svojega bitja, pa je spet šla in tiktala.

Zlasti ga je veselilo že izza mladega petje in glasba. Kar sam od sebe se je začel učiti na harmoniju in orgljah, ki se jih je naučil, da je mogel potem prevzeti službo organista. Sam je bil izvrsten pevec, pa je še druge navduševal za petje. Imeli smo zares prav lepo petje pod njegovim vodstvom. In zdaj ne bomo pogrešali le župnišča in šole, ki so nam jih požgali ,temveč bo tudi manjkalo organista v cerkvi. Saj so takorekoč nepozabni tisti trenutki, ko je sam prepeval pete črne sv. maše pri tolikih sv. opravilih. In rekli bi, da je položil vse svoje srce v božične in velikonočne pesmi. Kaj rad je prepeval ono šmarnično: »Vse rožce po polju bom skupaj nabral in v venček Mariji za šmarnice dal!« Bil je prijatelj rožic, saj jih je vedno tako rad vtikal v suknjič kakor rajni dr. Krek, jih vedno nabiral in prinašal na oltar, da je bil okrašen. — Že kot mlad fant je rad zahajal v Prosvetno dvorano, kjer je vodil društveno petje. Nastopal je tudi na odru. Zato pa je tudi ljubil dobre knjige in vedno je rad prebiral časopise. Kraljič je spadal med moški svet, ki je življenjska kri naše dežele. Zato ni čuda, da so se zadevali vanj možje in fantje brez krvi, brez čednosti in brez lepega življenja in da je bil tej svojadi trn v peti. Zato so sklenili, da bodo »likvidirali« moža, ki je bil poln lepih vzorov, svetlega značaja in prava hrbtenica našega okolja. Da, takih mož rabi današnji svet. Taki so živa središča pravega ljudskega življenja. Ni čuda, da so mu partizani izpili kri!

Rajnki se je rodil 27 nov. 1906. v Št. Jurju. Imel je polno načrtov za življenje, pa jih je moral pustiti in se je umaknil v boljši svet. V življenju je prav in dobro hotel vsem, zato naj nadaljuje tudi od tam svoje delo in poslanstvo. Naj se tudi v šentjurski fari pozna, da ni zastonj kri tekla, da ni dal zastonj častno svojega življenja Tone, čast naše fare! Mir Tvoji blagi duši!

Po močni odjugi naraščanje voda

Ljubljana, 23. jan.

V čudovito naglem valovanju se letos januarja vrste vremenski pojavi: mraz, odjuga, sneg. Pravega in hudega mraza letos še nismo imeli in ga tudi nismo občutili. Najhujši mraz je bil letos 11. januarja, ko je bil zjutraj zaznamovan temperaturni minimum —18.8. Lani na ta dan, 23. januarja, je pritisnil silovit mraz, ko je meteorološki zavod zapisal v mestu med zidovjem —25.8, zunaj na Barju —31 in na letališču celo —32 stopinj. Takrat je bil res pravi mraz, ko so se ljudje stiskali v kožuhe, ko je bilo drevje obdano z gostim in kristalastim ivjem, ko se je po raznih stoječih vodah napravil do 20 cm debel led, katerega je letos kaj malo in so se mnogi sproti hiteli preskrbovati z ledom v ledenicah, zlasti pivovarna Union, ki je navozila že ogromne skladovnice ledu v svoje lednice.

Zadnje dneve v vremenskem režimu Sredozimcev, ko je včeraj končal sv. Vincenc, so se vrstili v naglem tempu pojavi, ki so marsikoga presenečali. Na dan sv. Neže, ko se kuram jajčnik odveže, je valovil zmeren mraz z —16.6 jutranje minimalne temperature, danes, 23. januarja, pa je toplomer zjutraj zaznamoval najnižjo jutranjo temperaturo —2, torej silen dvig za dobrih 14 stopinj v 24 urah. Je pač nekaka vremenska redkost s takimi razlikami jutranje temperature.

Včeraj se je kaj hitro temperatura spreminjala. Takole o polnoči je bilo še —9, zjutraj nato še komaj —3 in čez dan se je živo srebro v toplomeru dvignilo že prvič za nekaj stopinj nad ničlo. Zavel je po naših krajih močan južni val, ki je prinašal v deželo tople valove in je človek na prostem kar prijetno občutil toplotno valovanje vetrov. Poznalo se je to posebno na raznih visokih dimnikih, kako je jug gnal dim v smeri proti severovzhodu. Že zgodaj dopoldne se je začel sneg naglo tajati, od streh je kapljala voda, ledene sveče so curljale in izginjale. Jug je sneg naravnost »požiral«, kakor se preprosti Ljubljančani imajo navado izražati, ko vidijo, da jim topli jug pomaga odstranjevati sneg z ulic in vrtov. Nek brihten ljubljanski občan je včeraj pristavil kratko pripombo:

»Ta jug bo danes mnogo več snega odpeljal in odstranil, kakor so ga mestni in drugi vozniki ves januar speljali v Ljubljanico.«

Po odjugi povzročeno meglo in še prenaglo tajanje snežne odeje pa je povzročilo primerno naglo naraščanje raznih voda. Ljubljanica je na Barju že zvrhana in je na Špici v zadnjih 24 urah narasla za več kot 25 cm. Tudi razni potoki v pokrajini so močno narasli. Sava prinaša ogromne množine vode, kajti tudi v gorah se je začel sneg hitro tajati in so zabesneli hudourniki.

Ponoči in davi je v mestu nastala nevarna poledica, da so mnogi neprevidni pešci padali in se lovili po tleh. Tudi danes vlada južno vreme.

Včeraj popoldne je posijalo sonce, česar so bili zlasti veseli vinogradniki, ki polagajo veliko važnost, da jim Vinko prinese sonce, kajti jeseni bodo pridelali dobro in zdravo kapljico.

DARMOL
Il miglior lassativo
najboljše odvajalno sredstvo

Z Gorenjskega

V Tržiču so umrli: Pavla Stransky, Katarina Kolman, Pavel Kalan in Dora Košir. Poročili pa so se: France Justin in Marija Vršnik, Franc Rupar in Ana Sitar, Franc Eržen in Olga Jelenc, Ludvik Gomajer in Ana Kersnik, Stanislav Omejc in Marija Duša, Janez Jeglič in Lojzka Pretner, Vinko Povčevič in Pepca Jezernik ter Amand Smole in Marija Čarman.

Uslužbenci blejske občine so na povabilo župana Paara priredili z družinami družabni izlet, ki se je končal s tovariško zabavo v hotelu »Triglav«.

Na Hrušici pri Jesenicah je bila otvorjena nova gostilna pri »Pajerju«. K otvoritvi je prišlo mnogo gostov.

V Naklem se je v šolskem poslopju poslovil dosedanji krajevni skupinski vodja Resman. K slavju je prišel tudi okrožni vodja dr. Kuss iz Kranja, ki je izročil Resmanu posebno darilo. Resmanov naslednik je šolski vodja Serschag.

Mlade učiteljice na Gorenjskem. Mlade učiteljice iz poslednjih letnikov dunajskih učiteljišč so bile poslane na Gorenjsko v službo. »Völkischer Beobachter« pravi, da jih tu čaka zelo odgovorna naloga. Pred nekaj dnevi se je pripeljalo v Radovljico prvih 16 učiteljic. Po sprejemu so odpotovale na svojo službena mesta.

Nov vodovod. Na Reki pri Jesenicah so se že dolgo bavili z načrtom da bi zgradili vodovod. V zadnjih treh mesecih je vodovodni urad v Radovljici po dogovoru z jeseniško občino izvedel načrt. Stroške je do dveh tretjin plačalo oblastvo, ostalo tretjino pa jeseniška občina.

Redek primer vraničnega prisada

Vranični prisad ali anthrax je zelo redka bolezen, ki napada zlasti domače živali, posebno govedo in ovce in zelo redko druge; prav posebno redko pa na ljudi bolezni, ki poteka v obliki hitrega splošnega zastrupljenja krvi, večinoma smrtno oboli pes.

Te dni je bil v Šiški ugotovljen vranični prisad pri psu nekega tamošnjega posestnika. Pri preiskavi vranice nenadoma poginulega psa so bile ugotovljene kali vraničnega prisada ter je bila zato mrhovina zakopana na mestnem mrhovišču, dvorišče je bilo vestno razkuženo, mestni veterinarski urad je pa odredil tudi vse druge preventivne ukrepe, da se preprečijo drugi primeri te redke bolezni, ki je zelo nevarna tudi človeku.

To bolezen povzroča bacil vraničnega prisada, bacil, ki tvori trose enako kot bacil tetanusa ali mrtvičnega krča. Trosi so proti sušenju in temperaturi zelo odporni in prav zaradi teh lastnosti tako nevarni.

Živali se okužijo večinoma na paši po travnikih, okuženih s sečjo in blatom že bolnih živali, nadalje z uživanjem okuženega sena in piče, napravljene iz okuženih kosti, krvi in mesa, če ni bila prej pravilno sterilizirana (krvna, mesna in kostna moka). Seveda je uživanje mesa in mesnih izdelkov v sili zaklanih bolnih ali celo poginulih živali smrtno nevarno za živali in tudi za človeka.

Pri človeku se javlja bolezen v obliki velikih gnojnih tvorov na koži (pustula maligna), v obliki pljučnega ali črevesnega vraničnega prisada, če se trosi bacila vdihujejo (n. pr. v obratovalnicah s kožami, s ščetinami, starimi cunjami itd.) ali zaužijejo z okuženo hrano.

Opozarjamo prebivalstvo, naj takoj pristojni oblasti javi vsak primer nenadnega obolenja ali pogina živali, pri tem pa opominjamo na nevarnosti, ki so združene z uživanjem mesnih izdelkov in mesa v sili in brez oblastvene kontrole klanih živali.

Kljub strogi kontroli je vendar mogoče, da brezvestni ljudje vtihotapijo meso in mesne izdelke bolnih živali, ki predstavljajo resnično smrtno nevarnost za konsumenta. Tudi živalska piča, izdelana iz okužene krvi, mesa in kosti, je nevarna. **Prebivalstvo naprošamo, naj se v vseh primerih ravna po navodilih oblastvenih organov ter naj z njimi zaupno sodeluje.**

Opozorilo delodajalcem

Zavod za socialno zavarovanje v Ljubljani opozarja vse delodajalce, da je bilo v zadnjem času sklenjenih več kolektivnih pogodb, tako za krojaško, šivilsko, modistovsko, tekstilno-pletiljsko, čevljarsko, usnjarsko, frizersko, trgovsko in gostinsko stroko, s katerimi so bile mezde uslužbencem v teh strokah ponovno zvišane.

Vse delodajalce, ki še niso prijavili višjega zaslužka svojih uslužbencev, vabimo, da te zaslužbe v smislu §-a 10 Zakona o zavarovanju delavcev zavodu takoj prijavijo na predpisanih tiskočinah, da se tako izognejo kazenskim določbam §§ 16 in 194 cit. zakona.

*

Služkinje in ostali hišni posli! Od vedenja v službi je velikokrat odvisno, ali ostanete v službi in se počutite zadovoljne, ali pa ste ravno zaradi svojega vedenja brez zaposlenja in imate še druge težave. Važno predavanje o tem vprašanju bo podala gdč. Lebarjeva na sestanku za služkinje, **ki bo jutri, v nedeljo, dne 24. januarja 1943 ob pol 4 popoldne** v dvorani Pokrajinske delavske zveze na Miklošičevi cesti 22. Govoril bo tudi predsednik Pokrajinske delavske zveze. Vstop je brezplačen. Na sestanek vljudno vabi Odbor Sindikata hišnih poslov.

Objava

Trgovinski oddelek Pokrajinske delavske zveze je prejel informacije, da še mnogo delodajalcev ni prejemkov svojega nameščenstva in vsega ostalega pomožnega osebja povišalo v smislu kolektivne pogodbe, ki je bila sklenjena za delojemalce, zaposlene v trgovinskih obratih naše pokrajine. Vse članstvo in ostale prizadete naprošamo, da nam primere kršenja kolektivne pogodbe takoj javijo v svrho našega posredovanja.

Obveščeni smo tudi, da se mnogi delodajalci branijo plačati svojim nameščencem in ostalemu pomožnemu osebju dnevnice, ki jih predvideva odredba Visokega komisariata **št. 231, Službeni list** št. 102 od 23. decembra 1942.

Kjer bi se predpisi te odredbe ne upoštevali, pozivamo tako delojemalce, da nam takoj take kršitve javijo. Delodajalce pa prosimo, da v primeru, če so prezrli izplačilo teh dnevnic, iste takoj izplačajo, izračunajo jih pa na sledeči način: Odredba velja za nazaj, zato je izplačati brez zavlačevanja vsemu osebju po 2 dnevnici, ki jih izračunate tako, da celokupne mesečne prejemke posameznega uslužbenca delite s 25. Tako dobite izračunano dnevnico. Izplačati pa je dvojni znesek tako izračunane vsote kot nagrado za 28. X. in 4. XI 1942.

Vse ostale informacije nudi oddelek Trgovinskih delojemalcev, Miklošičeva cesta 22, I. nadstr (nad knjižnico), med uradnimi urami.

S štajerskega

Smrtna kosa. V Mariboru so umrli: Berta Sontič, hčerka narednika vodnika, 82 letna preužitkarica Ivana Zupanc, Helga Muhič, hčerka železniškega uradnika, 75 letni poštni ravnatelj v pokoju Anton Kuss, 61 letna gospodinja Marija Habit, 54 letni trgovec Svetozar Diklič iz Skoplja. V Slovenski Bistrici je umrla 65 letna pekova žena Julijana Vavpotič. Stanovski urad v Ptuju poroča da so od 10. do 17. januarja umrli: Franc Pešec, Alojzij Kelc in Franc Klinger.

Poroke. V Rogaški Slatini so se poročili: Ivan Kos z Nežo Šaberl in Jožef Dreflak z Marijo Gajšek.

Popar obsojen na smrt. 30 letni Ciril Cajnkar iz Ivancev je lani septembra na poti v Logarovce srečal 15 letnega dečka s kolesom. Začel mu je pretiti, vzel mu je kolo in se odpeljal. Kmalu pa so ga prijeli in je te dni prišel pred posebno sodišče v Gradcu. Ker je bil že nekajkrat kaznovan zaradi tatvine, javne nasilnosti in težkih telesnih poškodb, je bil zaradi ropa in kot nevaren zločinec iz navade, obsojen na smrt.

S. S. VAN DINE:

Skrivnostni tekač

Kriminalni roman

69

»Čisto gotovo, a mislil je, da tega ne bomo storili prej ko jutri zjutraj. Med tem časom pa bi on pospravil tisto podstrešno celico ter odnesel pisalni stroj v kakšno vidnejše skrivališče. Istočasno je verjetno mislil skriti tudi Druckerjevo beležnico, kajti nobenega dvoma ni, da se je hotel poslastiti grbčevih ugotovitev glede tiste njegove znanstvene teorije. Ko pa smo se mi nenadoma pojavili dan prej, kakor pa je bil on pričakoval, so vsi njegovi načrti splavali po vodi... Niti zgodba z Ibsenovimi »Pretendenti«, ki sem nekaj časa nanjo tudi mislil, ni mogla rešiti njegovega položaja...«

Markham je molčal. Njegovo čelo je bilo nabrano v gube. Zazdelo se mi je, kakor da se je razjezil nad neko mislijo, ki se mu je nenadoma porodila.

»Zakaj pa nam nisi takoj povedal,« je spregovoril slednjič, »da je tisti *Tekač* profesor in ne Arnesson? Zakaj si nas toliko mučil...?«

»Dragi moj Markham, kaj sem mogel vendar drugega storiti? Saj mi ne bi bili verjeli. Na drugi strani pa je bilo nujno potrebno, prepričati profesorja, da imamo na sumu Arnessona. V nasprotnem primeru bi bila rešitev uganke gotovo precej drugačna, kakor pa je tako. Če bi bila vidva z gospodom narednikom vedela, kar sem vedel jaz, mi brez dvoma ne bi pustila igrati moje igre, ki pa se je zdaj končala natančno tako, kakor sem si bil predstavljal.«

Naredník je tedaj zastavil vprašanje, ki nam je vsem zaprlo sapo.

»Nič ne obžalujem, da ste bili tako molčeči nasproti nam, gospod Vance. A rad bi Vas vprašal: Zakaj pa ste tedaj, ko ste nam pokazali tisto umetniško sliko v Dillardovi knjižnici, zamenjali Arnessonov in profesorjev kozarec?«

Vance je globoko vzdihnil in naredil skesan obraz.

»Moral sem si vendar misliti,« je odvrnil, »da vašim orlovskim očem ne bo ušla nobena stvar, g. narednik.«

Markham ni mogel več zadrževati svojega začudenja in nestrpnosti.

»Kaj naj vendar to pomeni?« je kar bruhnilo iz njegovih ust. »Ti si torej zamenjal kozarca...?«

»Da, povem ti, da sem ju res!« je odvrnil Vance. »Nikar se ne peni od jeze, prijatelj moj. Jeza škoduje zdravju!« Potem se je obrnil k Heatu in dejal: »Vi ste vsega krivi, gospod narednik. Vidite, kakšne stvari mi počenjate!«

»Ne bodi preveč tajinstven!« je dejal Markham pokroviteljsko. »Hočem, da mi stvar razložiš.«

Vance se je vdano priklonil.

»No, če je tako, pa poslušaj. Jasno je, da se je profesor, ko je prišel v zadrego, skušal iznebiti Arnessona na kak junaški način. Ves čas, ko smo ga zasliševali, sem ga budno opazoval, kajti niti sanjalo se mi ni, kako bo profesor skušal izvesti svoj načrt. Vedel sem le, da ima s seboj ciankalij. Šinila mi je v glavo misel, da ima v načrtu samomor, ne svojega, da se razumemo, pač pa samomor tistega, o katerem je vedel, da ga imamo vsi na sumu, Arnessona... In lisjak se je sijajno vjel v past. Res, ali si morete zamisliti lepšo pot, kakor pa si jo je on izbral: pomešati strup med Arnessonovo vino ter na ta način ustvariti prepričanje, da si je Arnesson sam vzel življenje? Ko je nalival vino v Arnessonov kozarec, sem res videl, da je na skrivaj zlil iz stekleničke neko tekočino v vino. Kaj sem hotel storiti tedaj? Najprej sem mislil, da bi ga ujel pri dejanju samem, ko bi dal kemično preiskati vino ter mu dokazal nov poskus umora... Pozneje pa... sem se odločil za mnogo hitrejši postopek.«

»To je bila vendar svojevoljnost, ne pa ravnanje po zakonu!«

»Kaj pa sem vendar hotel storiti? Hočeš morda strupeno kačo privesti pred sodnike? Ali hočeš uvesti postopek proti popadljivemu psu? Prisežem ti, da mi ni prav nič bolj žal, če sem poslal profesorja Dillarda na drugi svet, kakor če bi bil ubil strupeno kačo, ki hoče pravkar koga umoriti...«

»A vendar si zagrešil zločin!« je jezno očital Markham.

»Brez dvoma,« je veselo odvrnil Vance. »Nad vse obžalovanja vreden zločin... Povej mi vendar, ali se moram potemtakem smatrati za človeka, ki je padel policiji v roke?«

*

S »samomorom« profesorja Dillarda se je končala vsa žalostna zgodba o *Tekaču*, Pardee pa je dobil svoje popolno zadoščenje.

Naslednje leto sta Arnesson in Bella zapustila Združene države ter se naselila na Norveškem, kjer je Arnesson začel poučevati na vseučilišču v Oslu. Dve leti pozneje si je s pomembnim znanstvenim delom zaslužil Nobelovo nagrado.

KONEC

Čarovnik je bil s tem zadovoljen. Poiskal si je leščerbo ter si jo prižgal in odšel iz sobice, kjer je pustil otroka sama:

Po lestvi je splezal na vrh ter odprl škripajoči pokrov nad seboj. .

»Kaj naj napraviva z njima? Najina hči je večja čarovnica kot ti in jaz in tvoja mati, kot mi vsi trije skupaj!«

»Kaj storiva? Nocoj morata oba umreti!« je odločila starka in se zakrohotala.

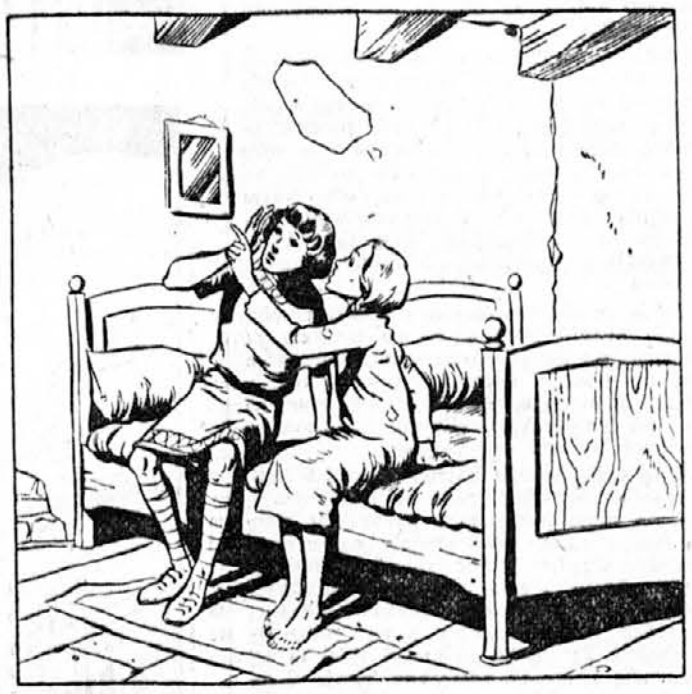

50.

Medtem pa sta v sobici otroka sedla na posteljo in prisluškovala čarovnikovim stopinjam nad seboj.

Dečko je bil ves prestrašen:

»Slutim, da se mi zopet nekaj pripravlja tam zgoraj!«

»Prav imaš! Tudi jaz čutim, da bosta zopet nekaj slabega pripravila na podstrešju, ker zaman nista splezala na podstrešje, kjer se zdaj posvetujeta!«

»Ko bi mogla pobegniti!« je vzdihnil dečko.

Domače čajne mešanice so dobre in zdrave

Ker je zmanjkalo pravega čaja, so se ljudje morali poslužiti raznih domačih čajev in čajnih mešanic. Že pred leti so poskušali nekateri trgovci prepričati ljudi, da so domači čaji ravno tako dobri, okusni in poleg tega še zdravilni in da ni vse pravi ali ruski čaj. Vendar so se ljudje le bolj malo odzvali vabilu in so ostali zvesti pravemu čaju. Že pred leti je bilo več trgovin, ki so se pečale le z zdravilnimi rožami in čaji, a te se niso mogle udomačiti pri domačih ljudeh, dočim so ogromno množino tega blaga izvažale v inozemstvo, zlasti v Nemčijo.

Šele voina in njene posledice so primorale ljudi, da so se oklenili domačih čajev. Sedaj so spoznali, da ne zaostajajo te čajne mešanice prav nič za pravim čajem ali pa ga celo prekašajo. Različne čajne mešanice, ki jih sedaj izdelujejo pri nas, zaslužijo vso pohvalo, saj so okusne, prijetnega vonja, zdrave in so tudi poceni, kar je glavno v teh časih.

V čajnih mešanicah imamo v glavnem dvoje vrst rastlin: ene, ki dajo čaju prijeten vonj, in druge, ki so dobrega okusa. K prvi skupini prištevamo vse one rastline, ki vsebujejo prijetno dišeča hlapna olja: lipa, meta, melisa, timijan, rožmarin rutica, jagodnjak, dišeča perla, razni plodovi kot, divja vrtnica, brinjeve jagode, rdeče jagode, maline itd.

V drugo skupino, s prijetnim okusom prištevamo lipo, robidovo listje, borovničevo listje, malinovo listje, dišeča perla, lapuh, trobentice itd.

Čajne mešanice se sestoje navadno iz 3 ali več rastlin, ki se morajo med seboj spopolnjevati, če hočemo dobiti dober okus in prijeten vonj. Posebno pri rastlinah z močnim vonjem moramo previdno postopati, da čaj preveč ne diši po eni sami roži. Iz pravilno sestavljenega čaja ne moremo nikdar spoznati te ali one rastline, ki je v njem.

Po okusu, vonju, pa tudi po strupu teinu, ki ga vsebuje pravi čaj, se more pri nas meriti le listje bodečega božjega drevca (ilex aquifolium), ki pa je pri nas zaščiten. Ta vsebuje vse pravemu čaju slične lastnosti, le da ima teina bolj malo. Drugače pa v našem rastlinstvu nimamo nobenih rastlin, ki bi omenjeni strup vsebovale.

Druga rastlina, ki jo najdemo skoraj v vsaki čajni mešanici kot bistveni del, je listje robidnic (rubus fruticosus). Ni pa dobra vsaka robidnica, saj trgovci najraje kupujejo one ki imajo rdeče ali rdečkaste žile na listih in temne vejice. Te rasto bolj na kamnitem svetu in na soncu. Poleg robidnic najdemo v čajnih mešanicah še malinovo listje, ki da izboren okus, dalje lipovo cvetje, jagodovo listje, lapuh, meto itd.

Seveda so čajne mešanice tajnost, ki jo trgovci skrbno čuvajo, nekatere so celo državno zaščitene. Vendar bomo izdali nekaj skrivnosti, kako pripravimo sami dobre čajne mešanice.

1. Listje robidnic, rdečih gozdnih jagod, črnega grozdičja in listje malin.
2. Listje češnje, borovnic, črnega grozdičja in malin.
3. Jerebikino, vrbovo, brestovo, brezovo in metino listje.
4. Cvetje lipe, listje robidnic, brusnice, cvetje navadne pese in nekoliko poprove mete.
5. Cvetje črnega trna, trobentic, liste božjega drevca in vrbovca.

Vse mešanice lahko sestavimo iz enakih delov rož, lahko pa dodamo več ene rastline, kakor nam pač prija okus. Čaj precej zboljšamo, če dodamo posameznim mešanicam nekaj rožmarina ali prvenca. Osladimo ga lahko po okusu s sladkorjem ali medom in mu dodamo alkohola v tej ali oni obliki. Tudi sok citrone izboljša okus.

Čaj pridobi na okusu, če listje preje prekvasimo. V ta namen zdevljemo nabrano in zvelo listje v primeren zabojček ali vrečico in ga močno stisnemo (listje ne sme biti suho!). Vrečico nato povijemo z volneno krpo, dobro stisnemo in postavimo na toplo nad ognjišče. Tu se listje godi 7—14 dni. Listje, ki smo ga stlačili v zabojček pa se kvasi 14 dni do 4 tednov. Seveda je čas odvisen od zrelosti listja, stisnjenja in toplote. Prekvašeno listje razprostremo po papirju, posušimo in shranimo.

V zadnjem času so pričeli izdelovati čajne sirupe, ki so izvlečki rastlin s sladkorjem. Ljudje jih zelo kupujejo, da jih imajo za zajtrk mesto mleka.

Razpis

table-teniškega prvenstva Ljubljanske pokrajine, ki bo dne 31. januarja t. l. v prostorih športne sekcije »Hermes« v dvorani hotela Miklič, s pričetkom ob 8. uri. Prvenstveno tekmovanje je praviloma prijavljeno pri OND-u za ljubljansko pokrajino.

Prvenstvo ljubljanske pokrajine bo odigrano v naslednjih disciplinah: Gospodje Kategorija A., B., igre v dvoje in moštva, ter dame posamezno.

Kategorija A.: Pravico nastopa imajo vsi slovenski igrači, prebivajoči na ozemlju Ljubljanske pokrajine, verificirani in tudi neverificirani. Igra se na izpadanje po sistemu »best of three«, zadnji štirje tekmovalci pa igrajo med sabo četvorni finale na tri dobljene sete. V slučaju primanjkovanja časa si dovoljuje uprava turnirja spremeniti s predčasno objavo način tekmovanja zadnje četvorice. Nagrajeni: zadnji štirje.

Kategorija B.: Pravico nastopa imajo vsi igralci Slovenci, verificirani kakor tudi neverificirani, ki na zadnjih dveh Hermesovih turnirjih niso bili na nobenem tekmovanju plasirani. Nagrajeni zadnji štirje. Igra se na izpadanje na dobljena dva seta. Prijavnina za kategorijo A in B 7 lir.

Dame: Pravico igranja imajo vse dame — Slovenke, prebivajoče na ozemlju ljubljanske pokrajine, verificirane in neverificirane. Prijavnina 5 lir. Nagrajeni prvi dve plasirani, v slučaju večjega števila prijav prve štiri.

Gospodje v dvoje: Pravico nastopa imajo vsi igralci — Slovenci ljubljanske pokrajine, verificirani in neverificirani. Sestava parov je lahko poljubna in lahko nastopajo tudi med seboj verificirani in neverificirani igralci, kakor tudi igralci različne klubske pripadnosti. Prijavnina za par 6 lir. Nagrajena prva dva para, v slučaju prijav nad 24 parov prvi štirje pari. Igra se na izpadanje na dva dobljena seta, finale na tri doblj. sete.

Moštva: Pričetek moštvenega tekmovanja je v soboto, dne 30. t. m. s pričetkom ob 14.30. Konec prijav do 14. ure. Vsako društvo lahko prijavi poljubno število parov. Igra se na izpadanje po sistemu Davis-cup na dva dobljena seta. Finale na tri dobljene sete, če zadošča. Prijavnina za moštvo: 10 lir, nagrajeni prvi dve moštvi. V slučaju velikega števila moštev prva štiri moštva.

Prijave sprejema vodstvo turnirja v petek in soboto popoldne v dvorani hotela Miklič. Naprošajo se interesentje, da se čimprej prijavijo, da bo lahko vodstvo pravočasno preskrbelo za hiter razvoj iger. Sprejemanje prijav je zaključeno za gospode do nedelje do 8. ure zjutraj. Za dame do 10. ure.

Pričetki tekmovanja. Moštva: sobota, 14.30, kategorija A in B nedelja 8., dame nedelja 10. ura. Vstopnina za gledalce: 2 liri.

Opozarjajo se igralci izven Ljubljane, da bodo v Ljubljani prejeli dovoljenje za povratek v mesto bivanja, ako pridejo na tekmovanje le z dovoljenjem za potovanje v Ljubljano. Vodstvo turnirja bo za to poskrbelo.

Ljubljana

Obvestila

Nedeljsko zdravniško dežurno službo bo opravljal od sobote od 20. ure zvečer do ponedeljka do 8. ure zjutraj mestni zdravnik dr. Logar Ivan, Cesta 29. oktobra 7.

Pehtra baba, strah dovških otrok, kragulješ norčavi, zeleni škrat, gorski mož, ki malopridne dovške otroke hrusta, izgubljeni škompnik, nočna vešča, ki ima svoj dom v gmajnah pod Triglavom, dobre žarkžene, ki pomagajo ubogemu gorskemu kmetu, zmaj iz podzemeljskega zlatega jezera, ves ta svet pravljičnih bitij je vpleten v prisrčno zgodbo ljubezni matere in otroka. Ovčar Rodar in puščavnik Sabljica, ter kup drugih otrok skušajo rešiti malega Jožka iz rok gozdnega moža, a reši ga mati s svojo ljubeznijo. — Starši, pripeljite s seboj otroke: ne bo nikomur dolgčas, ne Vam, ne otrokom. »Triglavsko rožo« ponovi frančiškanska prosveta jutri, v nedeljo ob 4 popoldne. Kupite pravočasno vstopnice pri blagajni frančiškanske dvorane.

VI. simfonični koncert. Izmed naših domačih dirigentov ima malokdo za seboj tako bogato in tudi uspešno dirigentsko kariero, kakor ravnatelj Mirko Polič. Vsi mu priznajo njegovo veliko glasbeno izobrazbo in ogromno rutino, ki jo ima kot dirigent, vse to pa mu daje možnost, da uspešno in z velikim umetniškim zanosom izvede vsako nalogo, ki mu je poverjena. Pred dirigentski pult bo stopil zopet v ponedeljek, 25. t. m. v veliki unionski dvorani ter dirigiral VI. simfonični koncert z izredno bogatim sporedom. O nekaterih koncertnih točkah smo že govorili, danes opozarjamo predvsem na veličastno Bellinijevo Uverturo k operi Norma, na prekrasno Dvořakovo 4. simfonijo, ki se v marsičem močno razlikuje od drugih, predvsem od klasičnih simfonij, še prav posebno pa na prvo izvedbo Preludija, ki ga je napisal za veliki orkester dirigent, skladatelj Polič sam. Preludij je uvod k 3. dejanju njegove opere, ki se nahaja še v rokopisu. Je pa že popolnoma gotova in tudi instrumentirana. V tem svojem delu se poslužuje, kakor rečeno, skladatelj velikega orkestra in uporablja poleg vseh drugih instrumentov tudi saksofon, ksilofon, basklarinet in klavir. Poleg navedenih točk se bodeta izvajali še dve simfonični pesnitvi, in sicer Smetanova Vlatava in Musorkskega Noč na Lisi gori. Opozarjamo na točni začetek koncerta, ki začne ob pol 7. uri, konec bo malo pred 8. uro. Vstopnice v Knjigarni Gsabene Matice.

Občinski svetnik, mestni sluga, branjevka, tiskarnar in njegova žena, časnikar, sodniki in drugi. Cela vrsta ljudi nastopa v svojimi pristnimi značaji v prijetni in zabavni komediji »Vihar v kozarcu«, ki bo na Rokodelskem odru v nedeljo 24. januarja ob 5 popoldne. Opozarjamo na predprodajo, ki bo na dan predstave od 10—12 in dve uri pred pričetkom v društveni pisarni, Petrarkova ulica 12, I. nadstropje, desno.

Vsem, ki se hočejo pošteno razvedriti in uživati ob prijetni gledališki igri, priporočamo, da si ogledajo jutri, v nedeljo, ob 5 popoldne na Rokodelskem odru veselo in tudi vsebinsko dobro komedijo »Vihar v kozarcu«. Nastopa občinski svetnik, mestni sluga, branjevka, sodniki, časnikar, tiskarnar in drugi, cela vrsta ljudi s svojimi karakternimi značaji v tej odlični komediji. Priporočamo, da si preskrbite vstopnice v predprodaji, ki bo na dan predstave, jutri dopoldne od 10—12 in dve uri pred pričetkom v društveni pisarni, Petrarkova ulica 12, I. nadstropje, desno.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Sobota, 23. januarja ob 17.30: Zaljubljena žena. Red Premierski.

Nedelja, 24. januarja ob 14: Snegulčica. Mladinska predstava. Zadnjikrat v sezoni. Cene od 10 lir navzdol. — Ob 17.30: Veliki mož. Izven. Cene od 18 lir navzdol.

Opera:

Sobota, 23. januarja ob 17: Beg iz seraja. Izven. Cene od 28 lir navzdol.

Nedelja, 24. januarja ob 16: Traviata 100. predstava. Izven. Cene od 24 lir navzdol.

Zaradi obolelosti ge. Ivančičeve je današnja predstava »Beg iz seraja« odpovedana. Namesto nje se vrši »Slepa miš«, izven abonmaja.

ROKODELSKI ODER

Nedelja, 24. januarja ob 5 popoldne: »Vihar v kozarcu«.

Opozarjamo na predprodajo vstopnic, ki bo na dan predstave od 10—12 in dve uri pred pričetkom v društveni pisarni, Petrarkova ulica 12, I. nadstropje, desno.

Seno kupuje Gospodarska zveza, Ljubljana, Bleiweisova cesta št. 29.

Čevljarske pomočnike sprejmem za zbito in šivano delo. Mrak, Sv. Petra cesta 30.

V najem dam mizarsko delavnico s koncesijo v Velikem Gabru, pol ure od postaje Radohova vas na Dolenjskem. Ponudbe na oglasni oddelek pod »Mizarska delavnica«-50.

Edgar Wallace: 2

Žabar s krinko

Da bi zmogel voziti tudi težji stroj, je dokazal, kakor hitro se mu je sedaj ponudila prilika za to. Videla sta, kako je avto zavil lepo okoli ogla. Dekle je bila v negotovosti in v bojazni za brata. Gubo je imela okoli obrvi. Dick pa ves srečen, da sme ostati še nekaj trenutkov v njeni bližini.

»Da bi ga le ne pustili voziti,« je reklo dekle, »kajti prav nič ne koristi mladeniču, če mu prepustiš za nekaj trenutkov takole vozilo. — Morda me ne razumete? Ray je namreč zelo častihlepen in sanja vedno le o milijonih. Kaj takega ga spravi potem vedno iz ravnovesja.«

Njen oče se je vrnil iz hiše in njegovo lice je bilo mrko, še posebno ko je videl, da ta dva še vedno stojita pred hišo. »Dovolili ste mu krmiliti vaš voz?« je rekel slabo razpoložen. »Bilo bi mi ljubše, če bi tega ne storili. Sicer je to zelo ljubeznivo od vas, gospod Gordon, ampak kar se Raya tiče, je to popolnoma zgrešena prijateljska poteza.«

»Jako mi je žal,« je rekel Dick z obžalovanjem. »Vidite, že prihaja!«

Veliki voz je privozil bliže in obstal pri vratih.

»Ta voz je čudovit!« Ray je skočil s sedeža in pogledal Rollsa s pogledom, v katerem sta se zrcalila občudovanje in obžalovanje obenem. »Moj Bog, ko bi bil moj!«

»Ko pa ni tvoj,« mu je padel v besedo oče. Nato pa je dodal, kot da bi obžaloval svojo osornost: »Morda pa boš nekoč še gospodar več voz, Ray!«

Dick je pristopil, hoteč se posloviti. Tedaj pa je oče v njegovo največje veselje in presenečenje dejal:

»Ali bi morda ne hoteli ostati pri nas na skromnem kosilu? Potem boste lahko povedali mojemu nespametnemu gospodu sinu, da ni največja sreča in zadovoljstvo, imeti tako velik in lep voz.«

Dick je takoj opazil na dekličinem obrazu znake izrednega presenečenja. Ko je oče odšel, mu je Ela rekla:

»Vi ste prvi človek, katerega je moj oče povabil na kosilo, kajne Ray?«

Ray se je nasmehnil.

»Oče ne ljubi družbe, to je res,« je rekel. »Pred nedavnim sem nameraval povabiti Phila Johnsona na nedeljski odmor, vendar je oče to mojo namero ovrgel, še preden sem jo mogel izreči. In vendar je Johnson dober možak in zasebni tajnik mojega šefa. Gotovo ste slišali o ‚Združenih maitlanskih bankah', ali ne?«

Dick je pritrdil. Marmorna palača na obalni aveniji, v kateri je odprl gospod Maitland svoje uradne prostore, je bila ena najsijajnejših londonskih palač.

»Jaz sem menjalni uradnik v njegovem uradu,« je rekel mladi mož. »In Philon bi lahko meni mnogo dobrega storil, če bi bil moj oče z njim vljuden. Tako pa je na meni že menda prekletstvo, da bom ostal vse svoje življenje nepomemben uradnik.«

Ela mu je položila roko na ustnice. »Nimaš pravice grajati, dragi Ray, očetovih določil in odredb. Ti pa boš gotovo nekega dne še, obogatel!«

Mladi mož je mrmral pod njeno roko in rekel zagrenjeno: »Oče je že na vse mogoče načine poskušal, da bi obogatel, pa...«

»Torej? In?« Glas je zvenel surovo in jezno trepetal. Nihče ni namreč opazil zopetnega očetovega povratka. — »Ti izvršuješ vsako službo z nekakšnim odporom! Jaz pa poskušam že 20 let, kako bi se dokopal do boljšega življenja. Vsekakor moram priznati, da sem poskusil že vse mogoče in nemogoče, kako priti do boljšega koščka kruha; pri vsem tem iskanju pa me je vodila le ena misel, namreč, kako otrokoma pripraviti boljšo bodočnost.« Besede so mu nerade šle z jezika, posebno ko je opazil Dickovo zadrego.

»Jaz sem vas povabil na kosilo, zdaj pa obravnavam neprijetne družinske zadeve kar pred hišo,« je rekel nekako hudomušno in z obžalovanjem. Prijel je Dicka pod roko in ga vodil po vrtni poti med krasnimi cvetočimi gredami proti hiši. »Sicer, le verjemite mi, da ne vem, čemu sem vas prav za prav povabil, mladi mož,« je rekel. »Morda zaradi kesanja in slabe vesti. Povedati vam moram, da mi ni na tem, da bi imela moja dva otroka krog prijateljev, niti jima nisem dober družabnik. Naravnost bedasto pa je bilo, da ste bili priča družinskemu prepiru — prvemu po mnogih letih.« Njegov glas in njegovo obnašanje sta izdajala izobraženega možaka. Dick bi strašno rad vedel, s kakšnim poslom se prav za prav ukvarja.

Med kosilom je sedela Ela na Dickovi levici. Govorila je malo, in kadar jo je Dick na skrivaj pogledal, je bila zaradi tega nekoliko zmedena. Strègla je gostu, očetu in bratu. Pravkar je prinesla sadje na mizo, ko je oče rekel: »Jaz vam pripisujem več let, kakor bi jih sodil z ozirom na vašo zunanjost. Dovolite mi vprašanje: koliko let pa imate, gospod?«

»Zelo star sem že,« je rekel Dick. »Enaintrideset jih imam že na plečih.«

»Enaintrideset?« je vzkliknila Ela začudeno, »in jaz sem govorila z vami, ko da bi bili še otrok.«

»Smatrajte, da sem v resnici še otrok,« je rekel resno, »čeprav sem v resnici preganjalec roparjev in morilcev ter ljudi s slabim značajem. Sem namreč pomožni ravnatelj državnega pravdništva!«

Očetu Bennettu je žvenketaje padel nož iz rok in njegovo lice je postalo na mah bledo kot stena.

»Gordon! Rihard Gordon!« je rekel votlo. Za trenutek sta se srečala s pogledom.

»Da, to je moje ime!« je rekel Gordon obvladujoč se. »In če se ne motim, sva se midva že enkrat nekje srečala.«

Bennettovo lice je ostalo negibno ko krinka.

»Upam, da ne službeno,« je rekel, in njegova trditev je zvenela ko poziv.

Na vsej poti domov je Dick krčevito premišljeval, kje je že videl Bennettovo lice, pa se nikakor ni mogel spomniti.

2.

Razgovor o žabah

Združene Maitlandske banke so zrasle iz majhnega urada v sorazmerno kratkem času do zelo trdnega podjetja. Maitland je bil mož zrelih let, patriarhalnega izgleda in izredno redkobeseden. Prišel je v London brez vsakega priporočila ter dosegel svoj višek, preden se je trgovski London tega zavedel.

Dick Gordon je videl tega veličnika prvič, ko je čakal v marmornata veži njegove banke. Bil je mož srednje postave, krepko raščen, z brado, ki mu je segala do prsi, in očmi, ki so ležale skoraj popolnoma skrite pod košatimi belimi obrvmi. S težkim korakom je prišel iz zadnjega urada, kjer je uradovalo nekako 20 uradnikov pod zelenimi senčniki. Ni pogledal niti na levo niti na desno. Stopil je naravnost v dvigalo in se odpeljal.

Vojna v luči nalezljivih bolezni

Včasih je več vojakov pomrlo za kužnimi boleznimi kakor pa za ranami, zdaj pa se je po zaslugi zdravilske znanosti položaj temeljito spremenil

Če so se v tej vojni ljudje ne samo doma v zaledju, temveč tudi na bojiščih obvarovali zavratnih nalezljivih bolezni, posebno tifusa, je to predvsem zasluga nemške zdravniške znanosti, ki je znala povsod in ob pravem času zatreti razširjanje takih bolezni.

Vojni časi so bili v davni preteklosti vedno časi kužnih bolezni. Nalezljive bolezni so lahko usodno vplivale na marsikatero veliko vojno. Vemo za nekatere take primere v zgodovini V času peloponeške vojne (431—404 pred Kristusom) je na primer v Atenah izbruhnila kužna bolezen, ki ji je podlegel tudi Periklej in ki je uničila atiško gospostvo.

V Punski vojni (264—146) so črne koze zelo razredčile vojsko Kartažanov. Iz zgodovine starega veka vemo, da je v 14 stoletju zavladala epidemija, imenovana »Črna smrt« Tudi pohodi nemških cesarjev nad Italijo so naleteli na neuspeh zaradi malarije.

Konec 15 stoletja se je zaradi razširjanja epidemije sifilisa vojna sreča nagnila na drugo stran. Ogromne človeške izgube v tridesetletni vojni, v kateri se je število nemškega prebivalstva skrčilo za eno tretjino ali četrtino, so bile vzrok samo nalezljive bolezni.

Ko se je Napoleonova vojska vračala l. 1813 iz Rusije, so francoski vojaki zanesli v Nemčijo tifus, na katerem je obolelo okoli dva in pol milijona ljudi. V tem času so našteli 200.000—300.000 smrtnih primerov med civilnim prebivalstvom. Zaradi te bolezni pa je v letih 1813 in 1814 podleglo tudi okoli 500 zdravnikov. V krimski vojni 1854 do 1856 je umrlo zaradi ran 63.000 vojakov, zaradi tifusa pa 104.000 vojakov. Razen kuge in tifusa so se razširile v Evropi tudi tako hude črne koze, da si jih danes niti predstavljati ne moremo. Še v 18. stoletju so računali, da je pet šestin ljudi bolnih na črnih kozah in da je v Evropi umrlo povprečno vsako leto 400.000 ljudi. Samo v Prusiji je umrlo v letih 1871—1872 125 tisoč oseb. To pa je bilo tudi zadnje številno umiranje zaradi črnih koz. V 19. stoletju pa se je razpasla v Evropi nova nalezljiva bolezen, kolera. Tudi ta je igrala v vojnih dogodkih pomembno vlogo. Na kratkem bojnem pohodu leta 1866 je izgubila pruska vojska na Češkem 6327 vojakov zaradi kolere, za ranami pa je podleglo samo 5235 vojakov.

V zadnjih stoletjih pa se moramo zahvaliti samo zdravniški vedi, da je z uspehom odvrnila nevarnost pred nalezlj. boleznimi v mirnih časih. Pa tudi v vojnem času, ko se kužne bolezni še prav posebno rade razpasejo, se je od leta 1870 stanje temeljito zboljšalo. V prejšnjih vojskah so bile izgube zaradi nalezljivih bolezni vedno večje kakor pa izgube zaradi ran. V svetovni vojni leta 1914—1918 pa se je obrnila na bolje, tako da je na deset smrtnih primerov odpadel samo eden na kužno bolezen.

Skušnje, ki so si jih pridobili v svetovni vojni pri pobijanju kužnih bolezni, so se izkazale za tako dragocene, da jih v sedanji vojni z uspehom uporabljajo ne samo v domovini, temveč tudi v zasedenih krajih in na bojišču. V sedanji vojni so uspehi na tem polju zelo veliki in so človeške žrtve zaradi teh bolezni zelo majhne.

Morali so leglo kužnih bolezni zatreti v kali, ko so se začele sovražnosti proti Sovjetski Rusiji. Če pogledamo malo nazaj, je v evropskem delu Sovjetske Rusije vsako leto zbolelo na malariji povprečno dva do tri milijone ljudi, 200.000 do 500.000 pa na tifusu. V letu 1918 pa do leta 1921 je v Sovjetski Rusiji razsajala takšna epidemija tifusa, kakršne v Rusiji dotlej še ni bilo. Na tifusu je zbolelo 25 do 30 milijonov ljudi in jih je od njih umrlo 10 do 12 odstotkov, ponekod pa še več. V istem razdobju pa je zbolelo 8 do 10 milijonov ljudi na mrzlici.

Te ogromne številke moramo imeti pred očmi, če hočemo pravilno presoditi, kako veliko zaslugo si je pridobila Nemčija z načrtnim pobijanjem tifusa in drugih kužnih bolezni.

Nova Gvineja – zanimivi ud Avstralije

Dežela, kjer prebivalstvo živi še na stopnji človeka iz kamene dobe

Razne dežele na tako imenovanem Daljnem vzhodu si navadno — kar priznajmo — predstavljamo dosti manjše, kakor pa so v resnici. Najbrž nas je k temu zapeljalo dejstvo, da smo jih navajeni gledati na takšnih zemljevidih, ki ne predstavljajo manjših dežela, pač pa ves neizmerni prostor ob največjem morju na zemlji, ob Tihem oceanu. Tako se nam tudi otok Nova Gvineja, o kateri zadnje čase večkrat govore vojna poročila z Vzhoda, zdi dosti manjša, kakor pa je v resnici. In res je ta po velikosti drugi otok na svetu. Na prvem mestu je Grönlandija, ki bi jo najbrž imenovali celino in ne več samo otok, če ne bi bila tako nekam izgubljena in uklenjena v večni severni led. Če bi jo imenovali celino, bi veljala za najmanjšo na zemlji, tako pa ima vsaj to čast, da je največji otok na svetu.

A nas zdaj zanima Nova Gvineja, drugi največji otok, kakor smo rekli Meri 785.000 štirijaških kilometrov, ali z drugimi besedami toliko, kakor meri ves nemški Reich s poljsko gubernijo in češkomoravskim protektoratom vred. Torej ta otok, ki kakor ogromni jastreb čepi nad Avstralijo, le ni tako majhen, kakor bi kdo mislil na prvi pogled. V resnici pa Nova Gvineja ni nič drugega ko del Avstralije, ki se je bil v davni preteklosti spričo delovanja notranjih zemeljskih sil vsaj na zunaj odcepil od nje in se je vmes razlilo Tiho morje.

Nova Gvineja pa je kljub temu nekak ud Avstralije. Na zunaj ju loči Toreška morska ožina, ki je široka komaj 150 km, morje pa tu ni nikjer globlje, kakor 50 metrov. V primeri z ostalim delom Tihega morja tvorita Avstralija in Nova Gvineja nekako celoto, skupnost, ter je vez med njima pokrita le z razmeroma zelo tanko plastjo morske vode.

A Nova Gvineja je izredno bogata dežela in so na njej do 4400 metrov visoki gorski vrhovi. Ves otok je gosto poraščen z gozdovi, v njegovo notranjost pa je težko prodreti in zato je še do danes ostala skoro povsem neraziskana. Šele v višini nad 3000 metrov se nehajo gozdovi in se začenjajo travniki in golo skalovje. Glavna rastlina je sladkorni trs. Razlikujejo kar 130 vrst te rastline. Otok je zelo bogat tudi na rudninah, a tudi v tem oziru so ga še kaj malo izkoristili. Nedaleč od Moresbyja so na več krajih petrolejski vrelci. V morju okrog Nove Gvineje pridno nabirajo bisere, ki jih je izredno mnogo in ljudem prinašajo dober zaslužek. Gozdovi pa dajejo ogromno dragocenega lesa.

Gvinejski domačini pripadajo papuanskemu plemenu. To je eno najpreprostejših ljudstev na svetu. Prebivalstvo pa ni homogeno in se deli v številne rodove, ki so si med seboj zelo različni. Med drugimi živi tam pleme pigmejcev, ki žive v kolibah, postavljenih na koleh, kakšnih dvajset metrov nad zemljo. Malajci so prinesli na otok mohamedansko vero. Računajo, da je vseh domačinov na Novi Gvineji približno poldrug milijon, a število domačega prebivalstva se stalno krči, to pa predvsem zaradi neprestanih bojev med posameznimi plemeni. Orožje in orodje, ki ga uporabljajo tamkajšnji domačini, je precej podobno tistemu, ki ga je človek rabil v kameni dobi. V notranjih predelih tega otoka so domačini še vedno ljudožrci.

Namesto denarja imajo ti divjaki obroče, nekake prstane, narejene iz velikih školjčnic. Za en tak obroč dobiš tam lahko odraslega moškega ali žensko. Prav toliko daš tudi za prašiča, če si ga hočeš kupiti. Za precej rejeno dekle, ki je primerna, da si jo pripravijo ti ljudožrci po najboljših kuharskih nasvetih, pa je treba plačati tri obroče. Pri nas v Evropi pa zadostuje en sam prstan, da z njim dobiš ženo za vse svoje življenje.

»Dokazila o nasprotnikovih bedastočah«

Rim, 22. januarja. s. Včerajšnja »Dokazila o nasprotnikovih bedastočah« pravijo:

London. »News Chronicle« z dne 22. decembra poroča pod naslovom »Hitlerjevci in Italijani se pobijajo v Grčiji«: Popotniki, ki so zdaj prišli iz Aten, pravijo, da v Grčiji vedno bolj narašča sovraštvo med Nemci in Italijani. V Atenah je zadnje čase prišlo do mnogih prerekanj in spopadov, ker je nekaj nemških vojakov Italijane žalilo z vzkliki »Albania!«, Italijani pa so odgovarjali z vzkliki »Rusija!« Veliko nemških in italijanskih vojakov je bilo v teh spopadih hudo ranjenih. Nasprotje med osnima zaveznikoma je zelo ostro.

Nov dokaz za prikrito nasprotstvo med Rusijo in Anglijo

Lizbona, 22. januarja. s. Nov dokaz stalnega skritega trenja med angleško in sovjetsko vlado je dejstvo, da se med različnimi uporniškimi tolpami, ki še nastopajo po gorah bivše Jugoslavije tiste, ki so pod poveljstvom polkovnika Mihajloviča in ki jih podpirajo Angleži, ne morejo sporazumeti s tistimi, ki jih vodijo in oborožujejo boljševiki. Sporazum med njimi je nemogoč in se smatrajo celo za sovražnike ter se krvavo pobijajo. Vse to povzroča hudo nejevoljo v londonskih krogih. Toda glede tega vprašanja se Sovjeti kažejo docela nepristopne in ne mislijo zapovedati partizanskim tolpam, ki so pod njihovim vodstvom, naj se dajo na razpolago Mihajloviču ali pa da naj vsaj sodelujejo z njim, navzlic vsem poskusom z angleške strani.

Na včerajšnji seji kongregacije svetih obredov so razpravljali o beatifikaciji papeža Pija X.

Smešno bi bilo trditi, da je nevarnost za vdor v Avstralijo že minila. Zbiranje japonskih sil v Rabaulu, na Salomonih in na Timorju je stalna grožnja zoper Avstralijo, je povedal avstralski vojni minister pred nekaj dnevi.

V Franciji je umrl italijanski inženir Hektor Bellini, izumitelj radijskega goniometra, ki omogoča ladjam in letalom v megli in ponoči ugotoviti položaj.

Angleški poslanik v Združenih državah je imel govor, v katerem je opozarjal Amerikance pred nevarnostmi podmorniške vojne. Rotil jih je, naj izdelujejo čim več trgovskih ladij, da bi nadomestili potopljeno ladjevje. Dejal je celo, da je sam zase prepričan, da bi podmorniška vojna mogla privesti do zmage osnih držav.

Med Bolgarijo in Grčijo je prišlo do sporazuma, po katerem bo Bolgarija dobavila Grčiji večje količine živil. Za prihodnji mesec pričakujejo 5000 ton fižola iz Bolgarije.

HENRIK SIENKIEWICZ — ROMAN V SLIKAH

199.

Bil je zadnji čas, da je stekel iz hiše, zakaj ogenj je že segal tudi po njej. Bežal je po gorečih cestah, ogenj pa ga je preganjal bolj in bolj. V ustih je imel okus po sajah in smoli, v grlu ga je žgalo, kri mu je silila v glavo. Tunika se mu je na več krajih vnela, pa se ni menil za to. Tekel je naprej. Zadušilo bi ga bilo, da ni imel Ligijine obleke, ki si jo je pritiskal na usta. Opotekal se je kakor pijan. Pričakoval je, da bo zdaj zdaj padel v morje plamenov.

200.

Ko je mislil, da je že po njem, je pred sabo zaslišal človeške glasove. Z zadnjimi močmi se je pognal tja, toda zmanjkalo mu je moči in zgrudil se je. Dva možaka, ki sta ga videla, sta mu pritekla na pomoč z vrčem vode. Eden ga je polival drugi mu je dal piti.

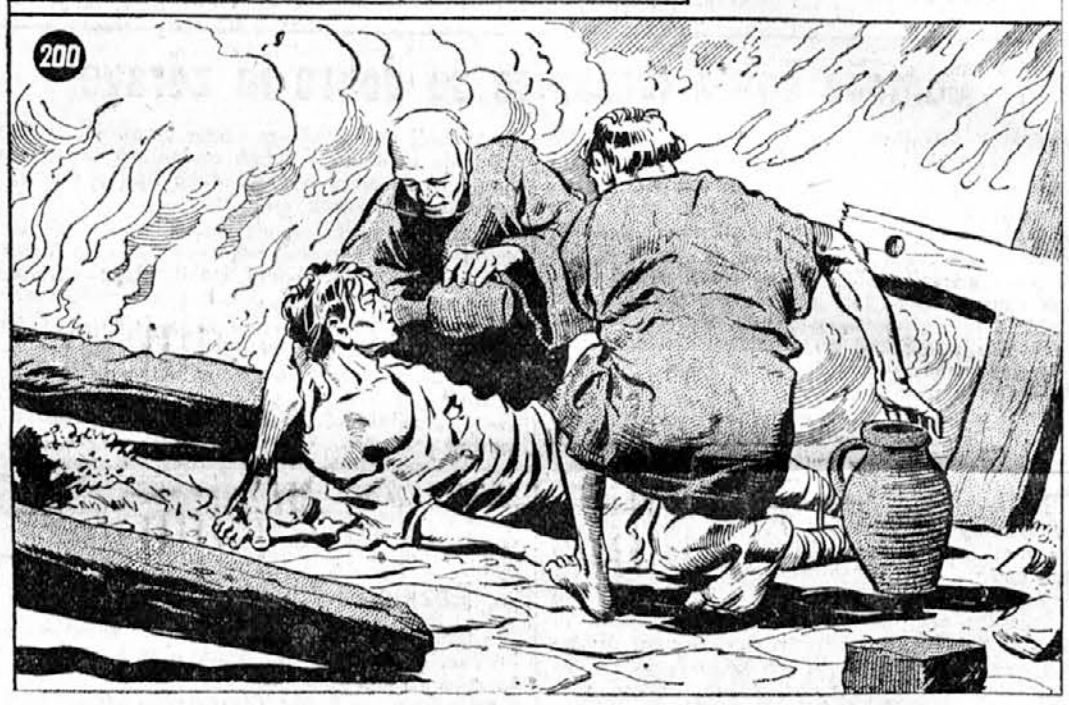

Jože Krivic:

Klešček išče zlato

2

»Ti, lipa je tudi stala nekoč na njem. Še babica mi je razlagala, da jo pomni. Pasla je živino in v njenem votlem deblu so tedaj kurili pastirji. Grozno debela da je bila. Nekaj moških jo je imelo objeti z odprtimi rokami. Še preden je babica odrasla, jo je treščil vihar ob tla.«

»Atilovega groba pa že najbrže ne bo tu!«

»Ni nič rečeno, da ga ne bi bilo. Vse bi bilo mogoče.

»Že. Mogoče bi bilo vse. Da bi res bil! Kaj mislite, milijonar bi postali in vse svet bi govoril o tem. Vsi svetovni časopisi bi prinesli vašo sliko in denar, denar je glavno. Denarja bi dobili kot toče, da bi nam lahko grad postavili namesto te naše nizke hiše,« je pripomnil študent.

Klešček se je že v sanjah zamislil v ta denar. Rumeno zlato, kup srebra. Joj, táko bogastvo, ki bi vendar človeka potegnilo iz koče v grad, v sam svetel in mogočen grad. Kakor bi se znova rodil, bi spremenil življenje čez noč. Vaški kmetavzi bi gledali čisto drugače nate, še klobuke bi v rokah nosili pred teboj. Tedaj bi jim lahko včasih katero zagodel, da bi te živ dan pomnili, pohlepneži. Kočarjem bi pa dal postaviti nove, lepe hiše. Tudi ubogim viničarjem, ki so po vse življenje pod tujo streho, vsakemu svojo, da bi govorili še pozni rodovi o tebi. Svetli domovi bi stali namesto teh nizkih in pokvečenih koč, svetli, kakor bi sama gospoda stanovala v njih.

»Milijonar! Milijonar! Revež-bogataš!« je goreče vzdihnil Klešček.

»Milijonar ne postaneš kar čez noč! Brez truda navadno ne gre. Še pri goljufiji si je treba brusiti jezik in pokazati spretnost, preden uspe,« je študent pripomnil.

*

Klešček je dan za dnem premišljeval o Markovem pripovedovanju. Znova in znova so vstajale pred njim njegove besede in ga opajale z neko odločnostjo: moram jim priti do dna, je dejal sam pri sebi. Ko bi res bila meni naklonjena sreča, da bi našel Atilov grob. Joj, koliko bi bilo to vredno! Sam suh denar bi se mi nagrnil. Svetle, lepe hiše bi zrasle pod hribi namesto teh, marsikateremu kočarju bi se srce razveselilo, ko bi dobil nov dom. Vsem bi razdelil. O, saj ne bi sam požrl vsega! Sam ne rabim več, kakor za lepše in boljše življenje. Sina bi doštudiral, da bi bil vsej fari v ponos in bi ga ljudje stavljali mlajšim za zgled. V vasi ne bi bilo nobenega berača več. Izkopano zlato bi jih rešilo popotne palice in beraške malhe. In tisti, ki zdaj komaj preredijo suho kravico, bi dobili travnike in bi lahko imeli še eno, dve, tri zraven, da bi jim nikoli ne zmanjkalo mleka.

Nekje vendar grob z zlatom mora ležati! Če so ga nekoč položili v zemljo, potem gotovo še čaka srečneža, da ga dvigne, si je Klešček mislil dolge noči, ko so mu te misli lebdele nad glavo, da ni mogel zatisniti oči. — Visoko nasut grob in lipa na njem! Ne bi rekel, da ni to prav na mojem travniku. Celo blizu ceste je; gotovo so ga kje blizu ceste zakopali, če je bila sila na begu. Najbrže bo tako. Vse tako kaže.

Ej, bi mu bili nekateri vaščani nevoščljivi, če bi ga obiskala res sreča. Posebno skopi sosed Režek. O, ta bi ga pognal še zdaj takoj na cesto, če bi ga le mogel, samo da bi si prilastil njegovo kočo in zemljo. Kolikokrat ga je že hotel opehariti: prodaj mi to svojo malenkost! Posodil ti bom, če rabiš. Ná, vzemi, boš že dal kdaj nazaj! Saj ne bom tako kmalu rabil, enkrat pač, ko boš kaj več imel. — Za vsemi temi, na videz prijaznimi besedami pa se je skrivala gola želja, pograbiti njegov dom, prsti so že kar hoteli grabiti in z obraza mu je sijal pohlep. To bi mu bilo hudo, temu Režeku, ko bi moral gledati srečnega Kleščka poleg sebe. Kar čez noč bogatega, srečnega. Potem bi bil on proti njemu pravi kočar. Režek proti Kleščku...

Po otavini košnji je Klešček sam gonil edino kravico na pašo. Še študenta ni pustil, čeprav je ta še imel nekaj dni do šole. Sam jo je zagnal vsak dan zjutraj na travnik, nato pa posedal ob cesti na breščeku, o katerem je mislil, da je zlata krsta v njem zakopana. Sedel je na njem in res se mu je posrečilo še najti vdolbino v ruši, od koder so izkopali nekoč štor stare lipe, o kateri je pripovedovala pokojna babica. O, ko bi bila ona vedela, káko bogastvo se skriva pod to lipo! Od vseh strani si je ogledoval brešček: res, kot nasut grob se mu je zdel. Vse okrog raven travnik, le ta brešček, gomila, se dviga tu iz nje. Kako neki, da se ni mogel prej domisliti česa takega. Joj, koliko let že hodi in poseda na njem, a mu ni prišlo na um, da bi se bil vprašal, od kod neki stoji ta brešček tu na sicer ravnem travniku. Šele študent Marko je znal sprožiti to misel v njegovih možganih.

Posedal je in tuhtal, v jesenskih dneh, ko je opravil delo v gorici in je življenje tamkaj zamiralo ter sta se pesem in smeh razdrobila in tonila v pozabo, kako bi bilo, če bi začel kopati proti bogatemu grobu. Tako globoko vendar ne more biti zakopan, da ne bi privrtal do njega. A če bi tudi bil? Do bogastva in sreče bi bilo vredno vrtati tudi leto, dve, tri... Samo da pride do zlata, pa bo sreča primahala na zlatem vozu v vas in razsipala vse svoje bogastvo. Vsem, prav vsem, le onim ne, ki so ga zaničevali. In to bi bil najbrže edino le Režek.

Za Ljudsko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič. — Izdajatelj: inž. Sodja — Urednik: Mirko Javornik. — Rokopisov ne vračamo. — »Slovenski dom« izhaja ob delavnikih ob 12 — Mesečna naročnina 11 lir, za inozemstvo 20 lir. — Uredništvo: Kopitarjeva ulica 6, III. nadstropje. — Uprava: Kopitarjeva ulica 6, Ljubljana. — Telefon štev. 40 01 do 40 05. — Podružnica: Novo mesto.